

LAKIEHDOTUS

Laki lastensuojelulain muuttamisesta

1 luku**Yleiset säännökset**

7 §

Lapsen oikeus kasvuun ja kasvatukseen

Lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaaminen sisältää lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tavanomaisen kasvatuksen. Tavanomainen kasvatusta sisältää siihen liittyvien hyväksyttävien rajojen asettamisen, valvonnan ja huolenpidon lapsen iän, kehitystason, kulttuuritaustan sekä muiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Lapsen kasvatusta ei saa sisältää alistamista, ruumiillista kurittamista eikä muulla tavoin loukkaavaa kohtelua. Lapsen tavanomainen kasvatusta ei sisällä tässä laissa jäljempänä 11 luvussa säädettyjä rajoituksia.

8 §

Lapsen oikeudet sosiaali- ja terveydenhuollossa

Lapsella on oikeus saada laadultaan hyvää sosiaali- ja terveydenhuoltoa siten kuin asiakas- ja potilaslaissa (xxx/xxx) säädetään.

6 luku**Menettelysäännöksiä**

30 §

Asiakassuunnitelma

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma.

Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. (30.12.2014/1302)

Huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan lisäksi sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa ja miten samalla otetaan lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä. Huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei sen laatimista ole pi-

dettävä tarpeettomana. Suunnitelmaan kirjataan, miten lapsen tarvitsema terveydenhuolto toteutetaan. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveys- huollon kanssa.

Jälkihuollossa olevaa lasta tai nuorta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle tai nuorelle sekä hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille.

30 a §

Asiakassuunnitelman täydentäminen ja tarkastaminen

Asiakassuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla.

Asiakassuunnitelmaa tulee täydentää lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmalla suunnitelmalla, jos lapseen kohdistetaan tai oletetaan kohdistettavan sijaishuollossa rajoituksia. Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkoituksena on lapsen hyvän kohtelun turvaaminen.

Suunnitelman tulee sisältää lasta koskevat tiedot:

1) hänelle tärkeistä ja mieluisista asioista ja hänen tarpeitaan vastaavasta toiminnasta ja näiden toteuttamisesta;

2) syistä, jotka saattaisivat johtaa rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen;

3) yksilöidyistä keinoista, joilla voidaan välttää 2 kohdassa mainittujen tilanteiden syntyminen ja tarve rajoitusten käyttämiseen;

4) rajoituksista, joiden käyttöä tulisi välttää ja yksilöidyt perusteet käytön välttämiseksi.

Asiakassuunnitelma ja erillinen hoito- ja kasvatussuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kuuden kuukauden välein, ellei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on aina tarkistettava ilman aiheutonta viivytystä, jos on jouduttu käyttämään useita, peräkkäisiä tai yhtäaikaisia rajoitustoimenpiteitä.

10 luku

Sijaishuolto

60 §

Henkilöstö

Lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä.

Laitoksen hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavan johtajan tulee täyttää sosiaalihuoltolain 46 a §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset.

Hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on otettava huomioon toimintayksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. Palvelun tuottajan on lisäksi annettava palvelujen ja hoidon toteuttamiseen osallistuville henkilöille perehdytystä ja ohjeistusta sekä järjestettävä koulutusta ja täydennyskoulutusta. Henkilöstön riittävästä määrästä ja osaamisesta on huolehdittava siten, etteivät niihin liittyvät puutteet aiheuta rajoitustoimenpiteiden käyttämistä.

11 luku

Rajoitukset sijaishuollossa

61 a §

Rajoitustoimenpiteiden käytön yleiset edellytykset

Tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia voidaan käyttää ainoastaan silloin, kun:

- 1) rajoitus on lapsen hoidon ja huolenpidon tai sijaishuoltoon johtaneen päätöksen tarkoituksen toteuttamisen kannalta perusteltu ja tarkoitukseen sopiva;
 - 2) rajoituksen käyttäminen on välttämätöntä sekä lisäksi oikeassa suhteessa lapsen terveyden tai turvallisuuden taikka muiden terveyden tai turvallisuuden suojaamiseksi taikka merkittävän omaisuusvahingon ehkäisemiseksi taikka muun tämän lain 11 luvussa säädetyn edun turvaamiseksi;
 - 3) lapsen mielipide rajoituksesta on selvitetty tämän lain 20 §:n mukaisesti, ellei se ole ilmeisen mahdotonta.
- Rajoitus on toteutettava lapsen ihmisarvoa kunnioittaen, mahdollisimman turvallisesti ja hänen perustarpeistaan huolehtien. Rajoituksen käyttö on lopetettava heti, kun rajoittaminen ei enää ole välttämätöntä. Rajoitusta ei saa käyttää rangaistuksena eikä sen käytöllä saa aiheuttaa lapselle tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa. Rajoitusta ei voida käyttää, mikäli sen käyttämisen tarve johtuu lapsen tarvitsemien palvelujen ja hoidon puutteesta, henkilökunnan vähäisyydestä tai muista vastaavista taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten puuttumisesta.

61 b §

Yleinen suunnitelma itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi

Palvelujen tuottaja vastaa siitä, että toimintayksikölle, jossa lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen hoito ja huolenpito järjestetään, laaditaan yleinen itsemääräämisoikeussuunnitelma. Yleinen itsemääräämisoikeussuunnitelma voi olla erillinen osa tai kokonaisuus omavalvontasuunnitelmassa.

Yleinen itsemääräämisoikeussuunnitelma sisältää tiedot:

- 1) toimenpiteistä lasten ikätasaisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi;
- 2) menettelytavoista ja 7 §:ssä tarkoitetuista kasvatuserätyksistä, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman tässä laissa säädettyjä rajoitteita;
- 3) siitä, miten rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan muiden yksikössä olevien lasten turvallisuudesta;
- 4) siitä, miten palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden ja muiden toimintayksikössä työskentelevien tai oleskelevien turvallisuudesta huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä ja muissa tilanteissa, joissa heihin saattaa kohdistua väkivallan uhkaa;
- 5) siitä, miten tässä laissa säädetty rajoitukset toteutetaan ja missä tilanteissa niitä voi käyttää;
- 6) yleisistä menettely- ja toimintatavoista rajoitusten käytön jälkeen ja tilanteen läpikäymisestä lapsen ja muiden yksikössä asuvien lasten kanssa;
- 7) siitä, kuinka lapsille kerrotaan muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksista.

Suunnitelman laatimisessa on kuultava toimintayksikköön sijoitettuja lapsia ja heille on annettava mahdollisuus osallistua suunnitelman tekemiseen. Valmis suunnitelma tulee käydä yhdessä läpi yksikköön sijoitetujen lasten kanssa ja suunnitelma tulee sijoittaa kaikkien nähtäville. Itsemääräämisoikeussuunnitelma tulee arvioida ja tarkastaa vuosittain.

63 §

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

Edellä 62 §:n 1–3 momentissa tarkoitettu yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä päätös, jonka tulee olla määräaikainen, enintään kolme kuukautta kerrallaan. Päätöksessä on mainittava rajoituksen peruste, henkilöt tai henkilöpiiri, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee, missä laajuudessa rajoitus toteutetaan, millä edellytyksillä rajoituksesta voidaan tilapäisesti poiketa ja kuinka yhteydenpitoa voidaan rajoituksen aikana muutoin toteuttaa. Lapsen yhteydenpitoa voidaan rajoittaa myös silloin, kun rajoituksen kohteena olevaa henkilöä tai henkilöpiiriä ei voida määrittellä.

Yhteydenpidon rajoittamisesta tekee päätöksen lastensuojelulain 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian tai lapsen kiireelliseen sijoitukseen liittyvissä tapauksissa ja tarvittaessa muissa kiireellisissä tilanteissa lastensuojelulain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä. Lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä, 62 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rajoittamisesta voi kuitenkin päättää myös lastensuojelulaitoksen johtaja. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai se on alun perin tarpeen määrätä 30 vuorokautta pidemmäksi, päättää asiasta lastensuojelulain 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Yhteydenpidon rajoitus on lopetettava heti, kun se ei enää ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tarpeellinen.

64 §

Rajoitustoimenpiteiden käyttämisen yleiset edellytykset

Kumotaan

66 §

Henkilöntarkastus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian tutkimiseksi tehdä henkilöntarkastus.

Tarkastuksen tekee laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastus on tehtävä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Tarkastuksen tekijän ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava lapsen kanssa samaa sukupuolta, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Henkilöntarkastuksen suorittava ja siinä läsnä oleva henkilö voi kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

66 a §

Henkilönkatsastus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsi on käyttänyt 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja päihdyttäviä aineita, häneen saadaan kohdistaa henkilönkatsastus, joka voi käsittää puhalluskokeen suorittamisen tai veri-, hius-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että lapsi, joka on sijoitettu sijaishuoltoon päihteiden käytön katkaisemiseen erikoistuneeseen lastensuojeluyksikköön lapsen päihteiden käytön katkaisemiseksi, on käyttänyt 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja päihdyttäviä aineita tai että hänellä on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 tarkoitettuja aineita tai esineitä, saadaan häneen kohdistaa henkilönkatsastus, joka voi käsittää myös kehon ulkoisen tarkastamisen. Kehon ulkoisen tarkastamisen on lisäksi oltava lapsen hoidon ja huolenpidon kannalta välttämätöntä.

Henkilönkatsastuksen toimittamisesta päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Henkilönkatsastuksen toimittaa laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilö. Jos henkilönkatsastuksen toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, läsnä on oltava laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva toinen henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilö. Verinäytteen saa ottaa ja kehon ulkoisen tarkastuksen saa tehdä vain terveydenhuollon ammattihenkilö. Katsastus tulee toimittaa niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa lapselle.

Henkilönkatsastusta ei saa toimittaa eikä siinä olla läsnä lapsen kanssa eri sukupuolta oleva henkilö, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Katsastuksen suorittava ja siinä läsnä oleva henkilö voi kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

67 §

Omaisuuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä taikka lapsen olinpaikka on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi kiireellisesti selvitettävä, saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus tarkastaa. (12.2.2010/88)

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapselle osoitettu kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti taikka muu lähetys sisältää 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, saadaan lähetysten sisältö tarkastaa kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä lukematta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkastamisesta päättää ja tarkastamisen tekee laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastaminen on tehtävä lapsen ja laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Lapsen käytössä

olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus voidaan kuitenkin erityisestä syystä tarkastaa myös lapsen tai toisen henkilön läsnä olematta. Lapselle tulee selvittää tarkastuksen syy.

Lisäksi 13 b §:ssä tarkoitetulla lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oikeus erityisestä syystä tehdä päätös siitä, että 2 momentissa tarkoitettu viesti on jätettävä kokonaan tai osaksi toimittamatta tai muu lähetys kokonaan tai osaksi luovuttamatta lapselle, jos viestin tai lähetyksen sisällön voidaan olosuhteet kokonaisuutena huomioiden perustellusti arvioida vakavasti vaarantavan lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä. Lähetys on viipymättä toimitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksentekoa varten. Päätöksen tekemistä varten sosiaalityöntekijä saa lukea kirjeen tai muun luotamuksellisen viestin, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä viestin sisällön voivan vaarantaa lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä. (12.2.2010/88)

68 §

Kiinnipitäminen

Laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää lyhytaikaisesti kiinni lasta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi taikka omaisuuden merkittävän vahingoittamisen estämiseksi välttämätöntä.

Kiinnipitäminen on toteutettava hyväksyttävää menetelmää käyttäen. Vakavan vaaratilanteen estämiseksi kiinnipitäminen voidaan toteuttaa myös palveluyksikön välittömässä läheisyydessä. Kiinnipitäminen on oltava luonteeltaan hoidollista ja huollollista sekä kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa, kun otetaan huomioon lapsen käyttäytyminen ja tilanne muutoinkin. Kiinnipitäminen voi pitää sisällään myös lapsen siirtämisen. Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Kiinnipitämisestä on siihen turvautuneen henkilön annettava laitoksen johtajalle kirjallinen selvitys. Laitoksen johtajan turvautuessa kiinnipitämiseen on selvitys annettava 13 b §:ssä tarkoitetulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen terveydentila on tutkittava, jos kiinnipitämisestä aiheutuu lapselle vammoja tai jälkiä tai jos lapsi sitä pyytää. Kiinnipitämisen liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

69 §

Liikkumisvapauden rajoittaminen

Lapselle saadaan, jos se on hänen huoltonsa kannalta välttämätöntä ja jos se on lapsen edun mukaista, asettaa määrääjäksi kielto poistua laitoksen alueelta, laitoksesta tai tietyn asuinyksikön tiloista, jos:

1) lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveytensä tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään;

2) lapsi laitoksessa käyttäytyy 1 kohdassa mainitulla tavalla; tai

3) rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään seitsemän vuorokautta kestävästä rajoittamisesta. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos rajoitus alun perin määrätään seitsemää vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Asiasta on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksen tekemistä varten. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 30 vuorokautta.

Rajoittamista ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito ja kasvatusta välttämättä edellyttää. Toimenpide on myös lopetettava heti, kun se ei enää ole 1 momentin tarkoittamalla tavalla välttämätöntä.

70 §

Eristäminen

Lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen huolenpito ja hoito välttämättä edellyttää. Eristämistä ei saa ilman uutta päätöstä jatkaa yhtäjaksoisesti yli 8 tuntia. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Eristämisestä tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Kun lapsi on määrätty eristettäväksi, on samalla määrättävä, kenen laitoksen hoito- tai kasvatushenkilöstöön kuuluvan tehtävänä on huolehtia lapsen turvallisuudesta. Lapsen turvallisuudesta vastaavan henkilön on valvottava lasta koko erillään pitämisen ajan olemalla hänen kanssaan samassa tilassa tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että hänellä on mahdollisuus saada yhteys toimenpiteen kohteena olevaan lapseen. Myös lapsella on oltava mahdollisuus saada yhteys hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilöön. Lapsen olosuhteet eristämisen aikana on järjestettävä niin, että lapsi saa riittävän huolenpidon ja hoidon sekä mahdollisuuden keskustella hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilön kanssa.

Eristämistä voidaan välittömästi jatkaa uudella päätöksellä vain, jos 1 momentissa säädetty eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole edelleenkaan tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää muulla tavalla. Tällöinkään eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 16 tuntia.

Ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä on lapselle suoritettava lääkärintarkastus, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Tarvittaessa lääkärintarkastus tulee suorittaa myös eristämisen alkaessa, eristämisen aikana tai eristämisen päättyessä.

Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee viipymättä ilmoittaa eristämisestä tai sen jatkamisesta 13 b §:ssä tarkoitetulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

71 §

Erityinen huolenpito

Erityisellä huolenpidolla tarkoitetaan 12 vuotta täyttäneelle lapselle lastensuojelulaitoksessa järjestettävää erityistä, moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa.

Erityinen huolenpito on lopetettava välittömästi, jos se osoittautuu tehottomaksi sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tai kun sen tarvetta ei enää ole. Lopettamisesta päättää lastensuojelulain 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lasta koskeva asiakassuunnitelma on tarkistettava erityisen huolenpidon päättyessä.

72 §

Erityisen huolenpidon järjestäminen

Lapselle voidaan, jos hänen erittäin tärkeä yksityinen etunsa sitä välttämättä vaatii, järjestää erityistä huolenpitoa vakavan päihde- tai rikoskierteen katkaisemiseksi tai kun lapsen oma käyttäytyminen muutoin vakavasti vaarantaa hänen henkeään, terveyttään tai kehitystään. Erityisen huolenpidon tavoitteena on katkaista lapsen häntä itseään vahingoittava käyttäytyminen ja mahdollistaa lapselle annettava kokonaisvaltainen huolenpito. Edellytyksenä on lisäksi, että muut sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palvelut eivät sovellu käytettäväksi erityisen huolenpidon sijaan.

Henkilökunnan määrä, työn organisointi tai se, että lapselle ei ole järjestetty hänen tarpeidensa mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja tukitoimia, ei ole sallittu peruste erityisen huolenpidon käyttämiselle.

72 a §

Erityisen huolenpidon päätös

Erityisen huolenpidon järjestämisestä on tehtävä päätös, jonka tulee olla määräaikainen, enintään 30 vuorokautta. Määräaika lasketaan erityisen huolenpidon tosiasiallisesta aloittamisesta. Päätös erityisen huolenpidon järjestämisestä raukeaa, jollei täytäntöönpanoa ole voitu aloittaa 90 vuorokauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Päätöksen on perustuttava erityisen huolenpidon järjestämistä varten tehtyyn lapsen tilanteen moniammatilliseen arvioon, joka perustuu kasvatukselliseen, sosiaalityön, psykologiseen ja lääketieteelliseen asiantuntemukseen.

Erityistä huolenpitoa voidaan erittäin painavasta syystä jatkaa enintään 60 vuorokaudella, mikäli lapsen sijaishuollon järjestäminen sitä 72 §:n 1 momentissa mainituin perustein edelleen välttämättä vaatii. Erityistä

huolenpitoa koskevan jatkopäätöksen on lisäksi perustuttava arvioon kuluneesta jaksosta, sen aikana tehdyistä toimenpiteistä ja siitä miten huolenpitoa jatketaan ja mitä sillä tavoitellaan.

Erityinen huolenpito voidaan aloittaa vasta 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemisen jälkeen. Lastensuojelulain 49 §:ssä tarkoitettujen sijoitusten aikana päätöksen erityisen huolenpidon aloittamisesta tai jatkamisesta tekee lastensuojelulain 13 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu viranhaltija lastensuojelulain 13 b §:ssä tarkoitettua lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asiaa.

73 §

Erityisen huolenpidon toimeenpano

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää laitoksessa, jossa on laillistettu lääkäri, laillistettu psykologi ja laillistettu sosiaalityöntekijän, jotka ovat perehtyneet lasten ja nuorten tilanteen arvioimiseksi tarvittavaan erikoisalaan. Lisäksi laitoksessa tulee olla toiminnan edellyttämä tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilöstö ja erityisen huolenpidon järjestämiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat.

Erityisen huolenpidon aikana on 1 momentissa tarkoitettua asiantuntemuksen omaavien henkilöiden tavattava säännöllisesti lasta sekä osallistuttava lapsen erityisen huolenpidon suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin. Erityisen huolenpidon aikana lapselle on lisäksi tehtävä tarvittavat lääkärintarkastukset. Niistä ja muista erityisen huolenpidon toteuttamista koskevista toimenpiteistä ja niiden vaikutuksesta lapseen ja hänen tilanteeseensa sekä lapsen mahdollisen sijaishuollon järjestämiseen on erityisen huolenpidon aikana pidettävä kirjaa. Kirjauksen sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Erityisen huolenpidon ajan lasta voidaan estää poistumasta näistä tiloista ilman lupaa tai valvontaa.

73 a §

Terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvät rajoitukset sijaishuollossa

Lapsen siirtyessä sijaishuollon aikana terveyden- tai sairaanhoitoon, on hänen asiakassuunnitelmansa tarkistettava. Lisäksi lapseen kohdistuvat tämän lain mukaiset rajoitukset on arvioitava terveyden- tai sairaanhoidon ajaksi.

Terveydenhuollon palvelujen aikana sovellettavat rajoitustoimenpiteet määräytyvät asiakas- ja potilaslaissa (xxx/xxx) säädettyjen terveyden ja sairaanhoidon rajoitustoimenpiteiden mukaisesti. Sen lisäksi terveyden- tai sairaanhoidon aikana sijaishuollossa olevan lapsen osalta voi tämän lain mukaisen rajoitusta koskevan päätöksen tarvittaessa tehdä 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asiaa tai tarvittaessa kiireellisissä tilanteissa 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä.

Lapsen lääkityksen määräämisestä ja lääkityksestä vastaa laillistettu lääkäri. Mikäli lastensuojelulaitoksessa olevalle lapselle on määrätty lääkärin toimesta lääkkeitä, niitä saa jakaa ja antaa asianmukaisen koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattihenkilö. Sijaishuoltoa antavassa yksikössä ei voida toteuttaa terveydenhuollon tahdosta riippumattomia toimenpiteitä eikä terveydenhuollossa käytettäviä rajoitustoimenpiteitä.

74 §

Rajoitustoimenpiteiden kirjaaminen

Lain 65–70 §:ssä tarkoitettujen rajoitusten käytön seurannan ja valvonnan turvaamiseksi on lastensuojelulaitoksen asianmukaisesti kirjattava käyttämänsä rajoitukset. Kirjaamisen tulee sisältää rajoituksen kuvaus, toimenpiteen peruste ja kesto, toimenpiteestä päättäneen, sen käytännössä toteuttaneen ja siinä läsnä olleen henkilön nimi sekä tarvittaessa 66 §:n 1 momentissa ja 67 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityinen syy. Lisäksi on mainittava toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Kirjaamisessa on myös mainittava, miten lasta on kuultu ennen rajoituksen päättämistä tai sen toteuttamista ja lapsen mielipide asiasta.

Kirjaamisen sisältö on lähetettävä tiedoksi 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kuukausittain. Kirjaamisen sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

74 a §

Rajoituksen lapsikohtainen arviointi

Jos lapseen on kohdistettu tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia, sijaishuoltopaikassa on arvioitava niiden käyttöä yhdessä lapsen kanssa heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Jälkiselvittelyssä on arvioitava rajoitukseen johtanutta tilannetta, rajoituksen tarvetta ja perusteita sekä toteuttamista 61 a §:n sekä lapsen tämän lain 30 §:ssä tarkoitettua asiakassuunnitelman mukaisesti. Mikäli lapselle ei ole aiemmin laadittu 30 a §:n mukaista hoito- ja kasvatusta suunnitelmaa, tulee se laatia viipymättä.

Lapsen kohdistetun rajoituksen jälkeen lapselle on selvitettävä muutoksenhaku muutoksenhakukelpoisten päätösten osalta ja kantelumahdollisuus sekä arvioitava yhdessä lapsen kanssa, miten rajoitusten käyttöä voidaan jatkossa välttää. Lisäksi sijaishuoltopaikassa on arvioitava rajoitukseen johtanutta tilannetta, rajoituksen tarvetta ja perusteita sekä toimenpiteeseen osallistuneen henkilöstön toimintaa tilanteessa.

74 b §

Arvio lapsen palvelujen riittävydestä ja laadusta

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee arvioida lapseen kohdistettuja rajoituksia, rajoitusten tavoitteiden toteutumista ja niiden vaikutusta asiakassuunnitelmaan ja hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Jos tarvetta asiakassuunnitelman välittömään tarkistamiseen ilmenee, laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee viipymättä ilmoittaa asiasta 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Mikäli lapseen on kohdistettu useita peräkkäisiä tai yhtäaikaista tai pitkäaikaisia rajoitteita on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioitava lapsen kokonaistilanne, lapselle sopivan ja riittävän hoidon ja palvelujen tarve sekä vastaavatko palveluyksikön henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä tilat lapsen tarpeita.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee keskustella riittävästi lapsen kanssa häneen kohdistettujen rajoitusten syistä ja mahdollisista vaikutuksista hoito- ja kasvatussuunnitelmaan, asiakassuunnitelmaan sekä hyvän kohtelun turvaavaan suunnitelmaan.

74 c §

Tieto käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista

Lapselle ja hänen lailliselle edustajalleen, vanhemmalle tai huoltajalle on viipymättä annettava tieto tämän lain mukaisten päätösten ja toimenpiteiden sisällöstä ja perusteista sekä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja saavutettavalla tavalla ottaen huomioon lapsen ikä ja kehitystaso.

Jos lapseen on kohdistettu tämän lain mukainen rajoitus, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto hänen ollessaan tilassa, jossa hän ei ole kyennyt ymmärtämään toimenpiteen merkitystä, hänelle on annettava 1 momentissa tarkoitettut tiedot heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

13 Luku

Valvonta

80 §

Muu valvonta

Aluehallintoviraston on seurattava lastensuojelulaitosten toimintaa 79 §:ssä säädetyn lisäksi omasta aloitteestaan tapahtuvien tarkastuskäyntien avulla ja erityisesti valvottava tämän lain 11 luvun nojalla tapahtuvaa rajoitustoimenpiteiden käyttöä lastensuojelulaitoksissa. Aluehallintovirasto voi valvontaa toteuttaessaan va-

rata lapselle tilaisuuden luottamukselliseen keskusteluun aluehallintoviraston edustajan kanssa. Aluehallintoviraston on valvontakäynnillä varattava sijaishuoltopaikkaan sijoitetuille lapsille tilaisuus luottamukselliseen keskusteluun aluehallintoviraston edustajan kanssa.

Yksityisen palvelun tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla antaa ympärivuorokautisia lastensuojelun palveluja, on saatava yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 7 §:ssä tarkoitettu lupa ennen toiminnan aloittamista, laajentamista ja olennaista muuttamista. Luvan hakemisesta ja myöntämisestä sekä yksityisen toimintayksikön valvonnasta säädetään mainitussa laissa.

Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivästä kuuta 2019.